

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора університету

академік НААНУ

Володимир СНІТИНСЬКИЙ

2023 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності

051 – Економіка

здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти –
доктора філософії

Розглянуто і схвалено
Вченою радою ЛНУП
Протокол засідання
№ 8 від 24.04.2023 р.

Програму підготували:

Черевко Георгій Владиславович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки ЛНУП;

Сиротюк Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки ЛНУП;

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У основу концепції вступного випробування для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», які вступають до Львівського національного університету природокористування на навчання за освітньо-науковою програмою спеціальності 051 «Економіка», покладено компетенції, визначені у освітньо-кваліфікаційній характеристиці, та дисципліни, що складають нормативну частину змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівців відповідного рівня. Програма передбачає здійснення перевірки теоретичних знань та практичних навичок, набутих здобувачами за час навчання на ОС «Бакалавр» та «Магістр», необхідних для ефективного засвоєння змісту дисциплін для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Нормативною формою фахового вступного випробування для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 – «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», які вступають до Львівського національного університету природокористування на навчання за освітньо-науковою програмою спеціальності 051 «Економіка», є іспит.

Вступний іспит передбачає виявлення у потенційних здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» рівня вміння систематизувати теоретичні і практичні навички, отримані здобувачем вищої освіти за весь період навчання за спеціальністю 051 «Економіка»; вільного володіння методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних задач з різних предметних областей; підготовленості до здійснення самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свої знання перед екзаменаційною комісією; вміння аналізувати, досліджувати проблему і синтезувати та узагальнювати накопичений в процесі аналізу матеріал, а також робити відповідні висновки.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СКЛАДАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»

- Продуктивні сили суспільства: сутність, структура, показники розвитку.
- Поняття виробничих відносин та їх співвідношення із продуктивними силами.
- Зміст терміну «економіка» та основні завдання економіки як науки.
- Поняття ринкової економіки. Основні елементи.
- Науково-технічний прогрес та науково-технічна революція – сутність і значення.
- Основні чинники виробництва, їх класифікація і особливості
- Економічні закони суспільства як регулятори виробництва і середовище функціонування підприємств.

- Економічний рахунок та форми його вираження.
- Сутність економічних законів, їх об'єктивний характер, взаємозв'язок та механізм дії.
- Економічні інтереси – сутність та значення.
- Поняття і джерела розширеного відтворення в економіці.
- Витрати виробництва, їх структура.
- Собівартість продукції та її показники.
- Валова продукція, валовий і чистий дохід.
- Прибуток підприємства та його чинники.
- Рентабельність та її показники.
- Ефект масштабу – поняття і значення в економіці.
- Ефективність як економічна категорія, її види, критерії, показники рівня, чинники, шляхи підвищення.
- Ефективність використання виробничих ресурсів – показники і методика розрахунку рівня їх значення.
- Ефективність використання енергетичних ресурсів.
- Ефективність заміщення традиційних джерел енергії альтернативними.
- Кооперація в економіці – поняття, зміст, значення, види, шляхи, показники ефективності та методика розрахунку рівня їх значення.
- Поняття і види попиту. Чинники, що впливають на величину та динамку рівня попиту.
- Поняття і організаційні форми підприємництва.
- Основні фонди і їх структура. Показники забезпеченості і руху. Ефективність використання основних фондів та її показники.
- Оборотні фонди і їх структура. Показники забезпеченості і руху. Ефективність використання оборотних фондів та її показники.
- Ефективність використання матеріально-технічних ресурсів – поняття і показники рівня в розрізі видів ресурсів.
- Оборотні засоби. Особливості структури оборотних засобів.
- Капітальні вкладення – поняття, структура, джерела, показники ефективності.
- Трудові ресурси і продуктивність праці. Показники продуктивності праці.
- Заробітна плата: сутність, форми, системи. Переваги і недоліки.
- Мотивація та її види в економіці.
- Поняття інтенсифікації в економіці. Підходи до трактування. Показники рівня і ефективності інтенсифікації.
- Поняття концентрації в економіці. Переваги і недоліки крупних господарств. Оптимальні розміри підприємств. Агрохолдинги – особливості створення і функціонування.
- Інтеграція в економіці – поняття, форми, показники ефективності.
- Інвестиції поняття, форми, ефективність, показники ефективності інвестицій та методика розрахунку.
- Поняття, значення і види іноземних інвестицій. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість і способи їх покращення.
- Безпосередні іноземні інвестиції як чинник інтернаціоналізації економіки.
- Ефективність інвестиційного проекту.
- Інноваційна діяльність та інноваційна політика. Поняття інноваційного розвитку підприємства та визначення рівня інноваційності підприємства.
- Показники рівня інноваційності підприємства та методика розрахунку рівня їх значення.

- Напрями і шляхи підвищення рівня інноваційності підприємства.
- Поняття і структурні елементи галузі в економіці.
- Виробничий напрямок і спеціалізація підприємства. Визначення рівня спеціалізації підприємства.
- Поняття, теорії, моделі і чинники економічного зростання.
- Державне регулювання економіки. Інструменти. Лібералізм і протекціонізм. Ефективність державного регулювання економіки, її показники.
- Глобалізація та регіоналізація економіки як процеси її інтернаціоналізації.
- Економічна суть, функції і структура ціни. Принципи і методи ціноутворення на продукцію. Основні вимоги до рівня ціни.
- Основні галузі аграрної економіки та визначення їх продукції.
- Поняття природних ресурсів як елементу природного середовища. Класифікація природних ресурсів та їх оцінка.
- Основні проблеми у взаємовідносинах між сферою економіки та сферою природного середовища. Їх еволюція.
- Необхідність екологізації виробництва та раціонального природокористування.
- Основні загрози погіршення якості навколишнього середовища та їх тенденції.
- Ринкова економіка і раціональне природокористування – переваги і проблеми.
- Способи мотивації підприємств до раціонального природокористування.
- Економічне стимулювання раціонального природокористування. Економічна ефективність природоохоронних заходів. Методика розрахунку показників.
- Земля як засіб виробництва. Особливості та їх значення.
- Ефективність використання землі як ресурсу. Показники рівня та методика їх розрахунку.
- Поняття і напрями раціонального землекористування.
- Поняття і значення та динаміка ринку землі в Україні.
- Екологічні проблеми виробництва та роль державних структур у їх вирішенні.
- Ефективність заходів з екологізації аграрного виробництва.
- Поняття і ефективність органічного виробництва.
- Україна на ринках органічної продукції.
- Поняття, класифікація та об'єктивна необхідність нішевого виробництва.
- Нішеві культури у сільському господарстві, їх економічна характеристика.
- Поняття і рівень продовольчої безпеки. Чинники її забезпечення.
- Взаємозв'язок економічного зростання та якості навколишнього середовища.
- Світова економіка як єдиний понаднаціональний простір. Її структура.
- Форми і сфери прояву глобалізаційних процесів.
- Поняття, чинники, позитивні та негативні наслідки сучасної глобалізації економіки. Аргументи антиглобалістів та їх оцінка.
- Види і роль міжнародних організацій у регулюванні сучасної світової економіки.
- Глобальні проблеми продовольчої безпеки у світі.
- Глобальні ринки робочої сили та міграційні процеси.
- Позитивні і негативні наслідки міграції робочої сили.
- Позитивні і негативні наслідки міграції капіталу.
- Позитивні і негативні наслідки трансферу технологій.
- Міжнародні господарські організації, їх особливості і завдання.
- Основні проблеми міжнародної економіки.
- Структура міжнародних економічних взаємовідносин.
- Регіоналізація економіки. Регіоналізація світового сільського господарства. Макрорегіони та сільськогосподарські регіони світу.

- Поняття, роль і структура експорту та імпорту у формуванні структури національної економіки.
- Місце аграрної продукції у структурі експорту України.
- Місце України у структурі світового експорту.
- Географія і структура імпорту України.
- Спеціальні (вільні) економічні зони – поняття, значення і динаміка та проблеми розвитку. Їх географія.
- Спеціальні (вільні) економічні зони в Україні. Місія і динаміка розвитку.
- Нерівномірність глобалізації економіки у світі. Суспільні нерівності. Основні теорії.
- Суть, суб'єкти, види та функції ринку. Ринок як динамічна система. Концепція ринкової рівноваги.
- Ринок як система економічних відносин суспільства: сутність, види, характеристика ринкових структур (досконала конкуренція, монополія, олігополія, монополістична конкуренція).
- Основні риси і складові ринкової економіки.
- Пропозиція на ринку. Чинники, що впливають на пропозицію.
- Ринок праці та його елементи. Функції ринку праці. Роль державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці.
- Ціновий механізм ринкової економіки. Особливості ціноутворення в умовах ринкової економіки.
- Бізнес-план підприємства, його зміст, призначення і методика складання. Структура бізнес-плану. Функції і види бізнес-планів.
- Ринкові індикатори ситуації для підприємств.
- Ринкова рівновага. Взаємодія попиту і пропозиції.
- Еластичність попиту і пропозиції.
- Інфраструктура ринку.
- Необхідність, цілі і методи державного регулювання ринкової економіки.
- Економічні функції держави в умовах ринку.
- Система державних регуляторів економіки (правові, адміністративні, економічні регулятори).
- Соціально орієнтована ринкова економіка – поняття і приклади.
- Поняття і сучасні теорії конкуренції
- Значення конкуренції у ринковій економіці.
- Методи конкурентної боротьби на ринках.
- Регулювання економічної конкуренції – сутність, необхідність та методи.
- Конкурентоспроможність і конкурентні переваги.
- Поняття і оцінювання конкурентоспроможності продукції та її чинники
- Поняття і оцінювання конкурентоспроможності підприємства та її чинники
- Державне регулювання конкуренції в умовах ринкової економіки. Зміст і завдання антимонопольного комітету.
- Методи аналізу в економіці.
- Економічна сутність соціальної відповідальності. Основні засади концепції соціальної відповідальності підприємства.
- Соціальна відповідальність як складова забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
- Економічна та соціальна сутність зайнятості. Види і форми зайнятості. Безробіття, його види та наслідки. Способи зниження рівня. Роль бізнесу і держави у зниженні рівня безробіття.

- Класифікація підприємницьких ризиків. Місце конкретного виду ризику в їхній загальній системі.
- Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності. Сутність невизначеності та основні причини її утворення існування.

Рекомендована література

1. Аналітичне забезпечення капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі: монографія / Н.В. Сергєєва, Н.М. Столярчук. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 264 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія. К. : КНЕУ, 2005. 292 с.
4. Артюхова І.В. Конкурентоспроможність фірми: навчально-методичний посібник . Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2012. 108 с.
5. Гирик О., Денис О., Дубовик О. та ін. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнєцової. К. : УБС НБУ, 2009. 258 с.
6. Глобальна економіка: підручник для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка», «Економічна кібернетика», «Економіка бізнес-підприємства» / І. М. Грінько ; КПП ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 1,90 Мбайт). Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. 111 с.
7. Глобальна економіка: навч. посібник / Т.В. Кальченко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2009. 364с.
8. Дієсперов В. С. Сталий сільський розвиток: проблеми становлення : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 216 с.
9. Джаман М. Теорія економіки регіонів: навч. посібник. Видавництво: Центр навч. літератури, 2020. 384 с.
10. Економічна безпека підприємства. За редакцією А.М. Дідика. Видавництво: Львівська політехніка, 2019. 624 с.
11. Ефективність використання ресурсів у АПК : навч. посібник. Част. 2 / Укл. І. С. Смага. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 80 с.
12. Кайфман С. За межами піраміди потреб. Новий погляд на сомореалізацію. Видавництво «Лабораторія», 2021. 400 с.
13. Колесниченко Ю. Ю. Андрійчук В. Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 491 с.
14. Кон'юнктура та перспективи розвитку світових аграрних ринків: монографія / І. М. Волкова, О. М. Варченко, В. Є. Данкевич [та ін.]; за ред. Т. О. Зінчук. К. : Центр учбової літератури, 2013. 670 с.
15. Кузьмін О. Є., Подольчак Н. Ю., Вербицька Л. Г. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навч. посібник; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: В-во ЛНУ «Львівська політехніка», 2012. 240 с.
16. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія Львів : Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
17. Кривов'язюк І. Економічна діагностика. Видавництво: Центр навч. літератури, 2019. 450 с.
18. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. Видавництво: Кондор, 2019. 272 с.

19. Ляшенко Г.П. Інтелектуальний бізнес: навч. посіб. / Г. П. Ляшенко; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 165 с.
20. Матеріально-технічне забезпечення та ринки матеріально-технічних ресурсів і послуг в аграрному секторі економіки : монографія / за заг. ред. О.В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 376 с.
21. Методичні рекомендації щодо оцінки цінових продовольчих ланцюгів / Ю.О. Лупенко, О. М. Шпичак, С.О. Пашко та ін.; за ред. О. М. Шпичака. К. : ННЦ «ІАЕ», 2021. 65 с.
22. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.
23. Пайн Дж., Гілмор Дж. Економіка вражень. Битва за час, увагу та гроші клієнта. Видавництво «Віват», 2021. 368 с.
24. Саприкіна М. А., Саєнсуєс М. А., Місько Г. А. та ін. Корпоративна соціальна відповідальність: модель і управлінські практики: підручник для ВУЗів. К.: Вид. «Фарбований лист», 2011. 690 с.
25. Світова економіка: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
26. Сулим М. В., Пенцак О. С., Можировська З. Г. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб. Львів : Новий Світ 2000, 2014. 246 с.
27. Теоретичні та методичні засади управління продуктивністю: монографія / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [Лупенко Ю.О., О.В. Скидан, В.В. Вітвіцький, М.Й. Малік та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 108 с.
28. Тимохова Г. Інтелектуальний бізнес: навч. посібник. Кондор, 2018. 316 с.
29. Управління ефективністю інноваційно-інвестиційної діяльності в агробізнесі: монографія / Ю.О. Лупенко, М.Ф. Кропивко, О.В. Захарчук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 224 с.
30. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: нав. посіб. / О.С. Федонін, І.М. Рєпін, О.І. Олексик. К.: Центр учбової літератури, 2006. 316 с.
31. Цінова ситуація на ринках сільськогосподарської продукції / І.А. Сало, С.Г. Черемісіна, Н.Г. Копитець, І.В. Свиноус, А.Л. Педорченко; за ред. І.А. Сало. К. : ННЦ «ІАЕ», 2022. 88 с.
32. Цифрова економіка. Криптовалюти. Видавництво «Олді-плюс», 2021. 228 с.
33. Черевко Г.В., Горбонос Ф.В, Павленчик Н.Ф., Павленчик А.О. Економіка підприємств: підручник. К.: Знання, 2010. 463с.
34. Черевко Г.В., Черевко І.В., Василенька Н.І. Економіка природокористування. Львів: Ліга-Прес, 2013. 700 с.
35. Юхименко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2020. 320 с.
36. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Видавництво: Ліра-К, 2020. 596 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ НА ВСТУПНОМУ ІСПИТІ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДО АСПІРАНТУРИ У ЛНУП

Вступний іспит проводиться в письмовій формі.

Тривалість іспиту 2 години (120 хвилин)

Вступний іспит включає запитання рівнозначної складності з дисциплін фахового спрямування.

Білет містить 4 запитання рівнозначної складності, сформованих на основі програми вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності. Вступник повинен надати розгорнуті відповіді на поставлені запитання.

Оцінювання вступного іспиту зі спеціальності для здобуття освітнього ступеня «Доктор філософії» проводиться за 200-бальною шкалою (від 100 до 200 балів). Кожне з чотирьох запитань оцінюється за наступною системою:

- 23-25 балів – вступник надав повну відповідь на запитання білету з наведенням за необхідності схем, рисунків, чим виявив глибоке опанування змісту навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння логічно пов'язувати теорію з власними судженнями;

- 19-22 бали – має місце повне засвоєння вступником необхідного матеріалу, володіння понятійним апаратом, демонстрація здатності використовувати знання для вирішення практичних завдань, але у змісті і формі відповіді трапляються окремі похибки;

- 15-18 балів – вступником продемонстровані знання і розуміння основних положень матеріалу, при цьому виклад його неповний і непослідовний; мають місце неточності у визначенні понять, виявлено нездатність доказово обґрунтовувати свої судження при розгляді ситуацій практичного характеру;

- 1-14 балів – вступник має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускає помилки у визначенні понять, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання для практичного вирішення завдань.

Оцінки за окремі питання підсумовуються. За повну та правильну відповідь на всі запитання абітурієнт може набрати максимально 200 балів (за 200-бальною шкалою від 100 до 200 балів) (з кроком не менше ніж в один бал). При цьому до участі у конкурсному відборі допускаються особи, які отримали за результатами вступного іспиту не менше 160 балів.

У разі одержання однакової кількості балів вищу позицію в рейтинговому списку посідає вступник, який:

- має більшу кількість наукових публікацій за обраною спеціальністю у вітчизняних та закордонних наукових фахових виданнях;

- має більшу кількість патентів на винаходи (авторських свідоцтв про винаходи) за обраною спеціальністю;

- отримав призові місця за участь в Всеукраїнських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт із дисциплін з відповідної галузі наук;

- має диплом магістра (спеціаліста) з відзнакою;

- має більшу кількість тез доповідей за обраною спеціальністю на наукових конференціях;

- має сертифікат міжнародного зразка з іноземної мови за професійним спрямуванням, що підтверджує рівні B2-C2.

Програму розглянуто на засіданні приймальної комісії ЛНУП (протокол № 7 від 24.04.2023 р.).